

- [Электронный ресурс] / Н.Н.Михайлова // Образование: исследовано в мире. – 2005. – Режим доступа: <http://www.oim.ru/avtor.asp?nom=191>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
12. Практикум по арт-терапии / [под ред. А. И. Копытина]. – СПб.: Питер, 2000. – 448 с.
13. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: Науково-методичний посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – К.: СГД «Цудзиневич Т.І.», 2007. – 204 с.
14. Факторович А.А. Сущность педагогической технологии / А. А. Факторович // Педагогика. – 2008. – 2. – С. 19-27.
15. Федій О.А. Музикотерапія в професійній діяльності сучасного педагога / О. А. Федій // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2009. – №11 (174). – С. 282-292

Статья посвящена изучению музыкотерапии как инновационной здоровьесберегательной технологии для работы с младшими школьниками. Определено содержание понятия «здоровьесберегательные технологии», представлены требования к применению этих технологий на практике. Установлено, что музыкотерапия положительно влияет на становление и развитие гармоничной личности младшего школьника через воздействие на эмоционально-чувственную сферу, интеллектуальные и коммуникативные способности, психофизиологическое состояние. Охарактеризованы формы и разновидности музыкотерапии: активную и рецептивную. Представлена подборка музыкальных произведений для работы с младшими школьниками.

Ключевые слова: здоровьесберегательные технологии, музыкотерапия, младшие школьники, активная, пассивная музыкотерапия.

The article is devoted to the learning of music therapy as an innovation of health keeper technology for work with younger pupils. The concept's content of «health keeper technologies» is described, the requests to using these technologies in practice are produced. There is established that music therapy positively influence on the formation and development of a harmonious personality of a primary school children through its impact on the emotional and sensual sphere, intellectual and communication skills, psycho-physiological state. Forms and varieties of music therapy are characterized: active and receptive. A selection of music compositions for work with younger pupils is represented.

Key words: health keeper technologies, music, younger pupils, active, passive music therapy.

УДК 316.774 : [316.614: 37.011.3-052]

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сорочинська Віра Євгенівна
м.Вінниця

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, продиктована необхідністю розглянути особливості впливу засобів масової комунікації на процес соціального становлення студентської молоді та у цьому зв'язку проаналізувати функції сучасних ЗМІ, їх вплив на ціннісні пріоритети молоді, показати міру довіри студентської молоді до різних видів масової комунікації, окремо виділити специфіку впливу на формування здорової життєдіяльності. Особисте зацікавлення і розуміння соціальної значущості результатів власних зусиль є вагомими чинниками успішного соціального становлення студентської молоді, що досягається у процесі цілеспрямованої соціально-педагогічної діяльності

Ключові слова: студентська молодь, соціальне становлення, засоби масової комунікації, здорова життєдіяльність.

Одним із вагомих факторів соціального становлення є масова комунікація як складне і багатовимірне явище, що здатне впливати на свідомість та підсвідомість людей найефективнішим чином. Однак в центрі уваги перебувають не власні механізми впливу масової комунікації, а індивіди і групи, що зазнають такого впливу. У зв'язку із цим особливим завданням є підготовка молоді до несуперечливого аналізу повідомлень в межах власної екопсихологічної системи, що перебуває у стані становлення [2, с.15].

Активне дослідження соціальних функцій масової комунікації дає можливість не лише виділити їх, а й окреслити місце і роль у суспільних процесах. Так, Р. Мілс розглядає масову комунікацію як відображення концентрації влади „верхів” над „низами”. П. Лазарсфельд, Р. Мертон убачають у ній спосіб духовного

контролю над масами. Х. Шіллер вважає її вирішальною сферою боротьби політиків за забезпечення духовного панування у світі. Своєрідну теорію створили М. Маклауен і А. Моль. Масову комунікацію і тиражовану нею культуру вони розглядають майже як новий етап соціального спілкування. Дослідники даного явища М. Маклауен та У. Онг стверджують, що за своєю природою сучасні засоби масової комунікації занурюють людину в міф. Ще на початку ХХ століття У. Липман стверджував, що можна створити такий символ, який об'єднає емоції, віддалені від ідеї. Він вважав, що головне завдання засобів інформування полягає в тому, щоб інтенсифікувати почуття і деградувати залежність. Сучасне телебачення, зокрема, активно використовує таку можливість.

На думку Б. А. Грушина (1979), можна виділити п'ять соціальних функцій масової комунікації: інформаційну, соціалізаційну, функцію організації поведінки, психотерапевтичну та комунікативну.

Мета статті: показати особливості впливу сучасних ЗМІ на процес соціального становлення студентської молоді, виокремивши контекст довіри студентської молоді до засобів масової комунікації та формування здорової життєдіяльності.

Маси приписують засобам інформування могутність і все-сильність, оскільки саме за їхньою участю дізнаються майже про все, що відбувається у світі. Міфотворення перебудовує сприймання і мислення аудиторії. Швидкоплинний кліповий характер неперервного потоку повідомлень проковує особливу швидкість психічних процесів. Скорочення терміну коментарів і аналітичних програм спричиняє деградацію мислення аудиторії. І, як наслідок, вона стає все більш легковірною для

сприйняття найрізноманітніших міфів. Так формується особлива кліпові - міфологічна масово-комунікативна свідомість. Задовольняючись винятково випадковими повідомленнями і неймовірними зв'язками між ними, вона успішно функціонує в масовому масштабі, породжуючи і підсилюючи ілюзію всезагальності знання про світ і події, що в ньому відбуваються.

Американські дослідники масової комунікації давно попереджували, що передозування в комунікаційних процесах викликає своєрідні соціально-психологічні механізми, а саме: „попутні фактори підсилення” та „бар'єр перед комунікацією” (Катц, 1962). Ці механізми і породжують „ефект бумеранга”, що символізує рішучий відхід глядацької аудиторії від своїх попередніх поглядів. Найбільшу схильність при цьому виявляють люди, які не мають стійких переконань і попадають під вплив різних за спрямуванням джерел інформації.

Можна передбачити, що із збільшенням кількості каналів їх сугестивний вплив буде зменшуватись. Але на зміну телебаченню приходять мережа - Інтернет. Так з'являється ще ефективніший засіб масовизації психіки. Тому очікуються ще сильніші ефекти нової масової комунікації. Все більше в сучасному суспільстві стверджується думка, що людство знаходиться на початку розвитку „третьої” (поряд з усною та письмовою) системи культури – культури засобів масової комунікації суспільства.

Це явище не можна оцінити однозначно (негативно або позитивно). У молодіжному середовищі все більшого значення набувають електронні засоби масової комунікації, в яких велику роль відіграють такі культурні форми, які традиційно вважаються „дозволяними”, „розважальними” це кіно, естрада, телебачення, відео. Засоби масової комунікації, якими користується молода людина, створюють для неї специфічний інформаційний світ. Використання різних інформаційних джерел формує інформативні сфери розуміння світу, визначає ціннісні орієнтації молоді людини, стиль її життя. Ле Мастерс (1974р.) склав список тем, обговорення яких у засобах масової інформації суттєво відрізняється від того, як трактує їх більшість батьків.

У сучасному суспільстві щоденно кожна людина завдяки ЗМІ потрапляє в могутній потік інформації. Нерозуміння її окремих суперечливих фрагментів нерідко викликає внутрішні особистісні конфлікти, які інколи спричиняють зовнішні. Щоб уникнути цього, необхідно дати можливість, насамперед, молодим людям виробити певні вихідні основи – принципи, які б дозволили внутрішньо переосмислювати стихійну інформацію, уникаючи згаданих конфліктів. Демократизація ЗМІ не спроможна здолати всіх проблем, пов'язаних із масовизацією свідомості. Так, позбавившись наслідків дозованої інформації, вона породила інші, зокрема, ті, що випливають з дії низькопробної продукції [2, с.17].

Е.Пайнс та Х.Маслач спробували прослідкувати, як багаторазовий перегляд фільмів із сценами насильства і, зокрема, сексуального, впливає на ставлення до цього явища в реальному житті [6, с.389-390]. У цілому, проведені експерименти доводять, що реакція аудиторії на події, які демонструються на екрані, обумовлені різними факторами. Певну роль відіграють такі параметри, як рівень збудливості, послаблення зовнішнього тиску, інтерпретація оточуючих та асоціація між стимулом і реакцією.

Подальші дослідження Е.Доннерстейна, Л.Берковица, Д.Майерса довели, що показ через ЗМІ сцен насильства підвищує схильність глядачів до агресії за умов, якщо агресія подається як ефективний інструмент досягнення власних цілей і залишається непокараним; агресію подано так, ніби вона не має серйозних наслідків для жертви, ніби вона виправдана і є зв'язок між порушенням і глядачем, тобто агресія розглядається як реальність, а не фантазія; агресія подається як взірць для наслідування (у глядача виникає живе уявлення про можливість здійснити насильство); акти насилля послаблюють раніш засвоєну заборону на жорстокі вчинки і дії; робиться наголос на чуттєвість, на стан емоційного збудження – глядач спостері-

гає насилля у стані гніву, задоволення чи фрустрації (емоційне збудження глядача заважає критичному сприйняттю того, що відбувається на екрані); перегляд численних жорстоких сцен знижує відчуття жаху перед насильством і співчуття жертві (людям стає легше миритися із насильством і ще простіше – поводитися агресивно). Велика кількість переглянутого на екрані насилля не тільки безпосередньо впливає на готовність глядача поводитися агресивно, але й на саме ставлення до агресії: люди можуть перебільшувати небезпеку самим стати жертвами насилля; вони стають підозрілими у стосунках з іншими; вимагають збільшення державного асигнування на боротьбу зі злочинністю, а також суворіших покарань щодо насильників [5, с.40].

Дослідження проблеми впливу телебачення на вияв агресивності дозволило виділити декілька гіпотез, зокрема, гіпотеза моделі, згідно з якою жорстокі герої фільмів виступають як моделі, яких наслідують діти і дорослі. Для зменшення жорстокості, на думку прихильників цієї теорії, варто було б зменшити кількість сцен насилля і змінити їх на сцени, що демонструють спільну працю між людьми. Таку позицію займають представники теорії соціального научіння; гіпотеза каталізатора передбачає, що сцени насильства є стимулом для вияву імпульсів агресивності в певній категорії осіб, у котрих ці сцени ніби вимикають гальма; гіпотеза катарсису, згідно з нею, демонстрація сцен насильства викликає зменшення агресивності, що розцінюється як своєрідний катарсис. Якщо спочатку вони підсилюють активацію організму, то згодом чутливість до сцен насильства і жорстокості зменшується, що супроводжується зниженням фізіологічних реакцій, а також байдужістю до актів жорстокості, на які цілком природно було б відреагувати належним чином. Можливо, саме цим пояснюється байдужість, яку виявляють свідки сцен насильства до страждань інших людей. Таким чином, є декілька гіпотез щодо впливу телебачення на вияв агресивності. Звичайно, демонстрація сцен насильства сприяє розвитку агресивності, але цей факт слід розглядати лише як свідчення про наявність певної кореляції, а не обов'язкового причинно-наслідкового зв'язку. Ігнорувати при цьому інші чинники, які визначають агресивність, не варто [1, с.136-137].

Більша частина молоді використовує телебачення, прослуховування музичних творів як своєрідну компенсацію дефіциту міжособистісних контактів. Таке спілкування стає одним із засобів розв'язання проблем, що виникають у спілкуванні. Розвиток техносфери породжує нові компоненти індустрії дозвілля, сприяє створенню умов для загального розвитку, збагачення словникового запасу, оволодіння широким колом інформації. В той же час техносфера формує свою аудиторію глядача, слухача – пасивного споживача. Нині індустрія розваг, на жаль, продовжує спрямовувати засоби масової інформації на формування у молоді соціальної, політичної і духовної апатії, пасивності, примітивних смаків, інтересів і потреб, зневажливо-го ставлення до справжньої культури, до історії, сучасних досягнень людської цивілізації [3, с.447]. Прогресивні сили світу, в тому числі й педагогічна громадськість, не можуть не думати про психологічні та моральні втрати і наслідки, особливо для дітей та молоді, сьогоднішньої практики „культурного імперіалізму” з його пропагандою масової культури, культури насильства, вседозволеності, низьких інстинктів людини, звичаїв злочинного світу. Використання культури як джерела наживи, як каналу, через який формується спотворене уявлення про світ, про життя, негативно відбивається на духовному розвитку молоді.

Студентська молодь прагне долучатись до зразків культури західного світу, тим більше, що такі зразки, найчастіше масової культури, стали загальнодоступними. Життєдіяльність молоді Заходу, яка набувала соціокультурного досвіду в інших умовах, не завжди узгоджується з історичним досвідом та соціальною пам'яттю нашого народу. Тому актуальна свідомість спільного минулого й суб'єктивна воля людини належати до Заходу подекуди формує не найкращі моральні якості. Водночас

зіткнення зразків культури Заходу і Сходу відображає реалії сучасного соціального буття і має характер турбулентності, певної суперечливості. Слід підкреслити, що таке протистояння посилюється через нагромадження проблем морально-етичного становлення особистості в процесі соціалізації, набуття освіти, працевлаштування, зміни соціокультурного статусу. Навіть у різних регіонах України спостерігаються розбіжності в ціннісних орієнтаціях та морально-етичних оцінках молоді. Суперечності можуть існувати і на підґрунті впливу двох культурологічних парадигм, які мають прояви територіального характеру. Напрямок, який існує в Україні і якого не знаходимо в сучасних виховних системах світу, – це вестернізація, американізація виховних ідеалів, пропаганда західних, причому далеко не найліпших взірців життя. Офіційні ЗМІ пропагують цінності багатства й бізнесу як морального ідеалу, насилля просякнуто всі сфери життя. Все це особливо прихильно сприймає молодь, бо пов'язано воно з усевладдям грошей, обрамлено в упаковку красивого життя, сексу, сильної особи [9, с.117].

Таким чином, вплив засобів масової інформації має і позитивні, і негативні сторони. Тому важливо навчити молодіжну аудиторію аналізувати потік інформації, узагальнювати почуте і побачене, вибірково ставитись до перегляду програм, що стає можливим на основі сформованих стійких визначених інтересів, ціннісних орієнтацій, установок. Цілеспрямований соціальний вплив має розмежовувати позитивні та негативні сторони масового інформування, відокремлювати причини і наслідки їхньої дії і всіляко посилювати осмислене ставлення молоді до використання мережі масового інформування. За таких умов у поєднанні з іншими чинниками набуття соціального досвіду засоби масової інформації стають могутнім фактором соціального становлення особистості.

Окремо слід виділити вплив ЗМІ на формування здорового способу життя студентської молоді. Незважаючи на несистематизований, часто суперечливий характер інформаційних повідомлень, ЗМІ залишається потужним засобом впливу на світогляд, який визначає спосіб і стиль життя. Молодіжна аудиторія у цьому розумінні є найбільш вразливою, оскільки через вікові особливості не опікується проблемами власного здоров'я. Діяльність ЗМІ з огляду на сучасну суспільно-політичну ситуацію розглядається як важливий напрямок державної політики щодо утвердження у свідомості громадян цінності здоров'я як основного суспільного та особистісного пріоритету.

Вплив ЗМІ на спосіб життя громадян, в тому числі і молоді, здійснюється на суспільному, груповому, індивідуальному рівні, кожен з яких має свої можливості та обмеження. Так, суспільний рівень визначається середовищем суспільної інформації і впливає на колективний досвід продукування і тиражування цінностей, норм, способів реагування. Важливим показником здоров'я суспільного рівня є психологічні установки та наміри громадян щодо утвердження принципів державної політики в галузі охорони здоров'я та пріоритетів здорового способу життя. В цьому контексті важливою є не лише кількість ефірного часу, відведеного на інформування з приводу означеної проблеми, а й розставлені акценти, наприклад, на попередження захворюваності чи схвальному ставленні до наслідків фізичної активності; стосується це великих соціальних груп чи окремих осіб. Варто зауважити, що приклади зразків здорового способу життя у передачах, як правило, стосуються окремих індивідуальних виявлень, а захворюваність – масова, а тому потрібні кардинальні втручання з тим, щоб переконливо протистояти утвердженню подібного міфу.

Важливу функцію ЗМІ може бути сприяння конструктивним змінам у стереотипах поведінки в межах соціальної групи, підсилюючи, стимулюючи, регулюючи нормативну поведінку. В зв'язку з цим ЗМІ використовується у специфічних соціальних контекстах; як-от: забезпечення соціальної підтримки моделям реалізації здорового способу життя у конкретних

вікових навчальних та виробничих групах; поширення досвіду групового залучення до фізичної активності; дотримання принципів збалансованого харчування тощо. Чим більше подібної інформації буде продукуватись у молодіжному середовищі, тим більшою буде організаційна діяльність групи, оскільки посилюватиметься впевненість у здатності успішно розв'язувати проблеми і тим самим розширюватимуться наявні резерви і можливості. При цьому якість продукції ЗМІ має відповідати високим зразкам і протистояти низькопробним друкованим виданням, рекомендаціям, брошурам. Для молодіжної аудиторії ефективними будуть дискусійні обговорення, знайомство з групами, у яких здоровий спосіб життя – це визнаний стиль життя, біографічні описи популярних серед молоді кумирів спорту, естради, кінематографії. Аргументовано і виважено має звучати слово дієтолога, психотерапевта, тренера, керівника туристичного клубу та інших.

Необхідно підкреслити, що люди різного віку, а особливо молоді, схильні, часто некритично попадати під вплив визнаних авторитетів. Цей феномен був відкритий і підтверджений цілою серією експериментів М.Мілграма [4, с.214]. Тенденція підкорення заслуженим авторитетам підтверджена багатовіковою практикою. Окрім того, людям просто часто зручно підкорятись, оскільки авторитетні особи більше знають, уміють, у їхньому досвіді багато підтверджень мудрого розв'язання проблем. А тому слідування зразкам поведінки авторитетної людини розцінюється як раціональний спосіб прийнятих рішень. Таким чином, ЗМІ опосередковано, але досить ефективно, можуть впливати на утвердження ціннісних позицій та стандарти групової поведінки. Особи, які змінили стиль життя, у змозі поширювати інформацію про здоровий спосіб життя серед інших.

Результатом впливу ЗМІ на індивідуальному рівні в системі формування здорового способу життя може бути переосмислення молоді людиною власної позиції на основі розширення і поглиблення знань; вироблення позитивної установки з наміром прикладати зусилля і долати перепони; утвердження відповідальної поведінки в комплексному вимірі власної життєдіяльності. Розширення інформаційної бази особистості через ЗМІ може призводити до усвідомлення проблеми здоров'я у глобальному масштабі та на особистісному рівні. При цьому слід зауважити, що люди часто осмислено і з розумінням ставляться до проблем інших, але не усвідомлюють своїх власних. Тип інформації, що подається, і ситуація, за якої ця інформація висвітлюється, впливає на диференційоване її засвоєння. Зацікавлені проблемою зміцнення здоров'я і незацікавлені порізно будуть реагувати на інформативну, без належного аналізу фактів, продукцію ЗМІ.

Аналіз передач основних телевізійних каналів доводить, що висвітлення проблем здорового способу життя здійснюється з такою пріоритетністю: пропаганда фізичної активності (кожна п'ята передача); 19% займає висвітлення профілактики різних захворювань; по 10% – змістовна організація дозвілля та соціально-економічні проблеми молоді. В цих передачах порушувалися проблеми: раціонального харчування, санітарно-гігієнічних навичок, профілактика наркоманії, алкоголізму, паління, утвердження психічного і духовного здоров'я молоді. Аналіз ефірного матеріалу, що пов'язаний із означеною проблемою, підтверджує, що у 83% цільових телепередач підкреслюється важливість принципів здорового способу життя, в 56% пропонувались корисні поради, але тільки у 41% випадків наведені конкретні приклади. Отже, телевізійні передачі більше спрямовані на загальну постановку проблеми, аніж на розкриття реальних шляхів формування у молоді здорового способу життя [7, с.38].

Нами було організовано вивчення рівня довіри студентської молоді до засобів масової інформації. Результати опитувань, проведених серед студентів вищих навчальних закладів України (всього 378 чоловік) у 2010-2012 роках, подані у таблиці 1.

Рівень довіри студентської молоді до ЗМІ (у % від загальної кількості опитаних)

ЗМІ	Повністю довіряю	Скоріше довіряю, ніж ні	Скоріше не довіряю	Повністю не довіряю	Важко відповісти	Інше
Телебачення	8,2	37,5	32,7	13,4	7,2	3,4
Преса	9,1	42,7	34,3	8,7	5,7	2,7
Радіо	9,2	35,6	29,5	3,4	3,4	1,6

Таким чином, студентська молодь неоднозначно сприймає ЗМІ. Значна частина (16,3%) вагається в оцінюванні свого ставлення до інформативного потоку. Однозначно відповіли (категорично „так” чи „ні” від 3,4% до 13,4%). Телебачення з-поміж інших форм впливу має найнижчий вияв довіри, а найвищий – преса. І все ж, якщо об'єднати відповіді „повністю довіряю” та „скоріше довіряю, ніж ні”, то це становитиме майже половину опитаних. Таким чином, можна констатувати досить високий рівень довіри студентської молоді до різних видів ЗМІ, а отже і їх об'єктивний вплив на процес соціального становлення.

Подальші дослідження переконали у тому, що попри внутрішнє неприйняття і недовіру до телебачення, вільний час біля телевізора проводять майже 70,2% молодих людей, причому у вихідні і святкові дні їх уже майже 80,2%. І лише 1,3% студентів заявили, що не дивляться телевізор узагалі. Серед друкованих видань студенти надають перевагу періодичним (58,7%); підписні за фахом видання мають 7,2%; розважальні журнали читають постійно 37,4%, час від часу 17,3%, лише випадково – 8,2%, у вільний час – 42,1%. Радіоприймачі вдома мають усі опитані, але цілеспрямовано його слухають лише 5,3%, між справами – 87,3%, лише 8,5% опитаних присвячують свій вільний час слуханню радіо [8, с.49-50].

Отже, можна констатувати, що ЗМІ потрапляють у дозвільну сферу студентської молоді і проявляється це у пасивному проведенні вільного часу (біля телевізора з розважальним журналом у руках). Перевага надається безсистемному, часто випадковому перегляду, прочитанню чи прослуховуванню інформації та інших повідомлень. Упродовж 2011 року втратили інтерес до інформаційного блоку новин майже 17,5% студентів, стабільно залишається зацікавленість аналітичними програмами. Насторожує той факт, що менше 10,2% майбутніх фахівців мають підписані видання за фахом [8, с.51].

У цілому, можна стверджувати, що ЗМІ зберігає домінуючу позицію у впливі на різні верстви населення. Здатність генерувати усвідомлення великою кількістю людей певної проблеми вважається однією з переваг ЗМІ, хоча якраз у цьому вимірі можна пред'являти до національних каналів чимало претензій [7, с.23]. Аналізуючи стан сучасних українських ЗМІ, варто виділити декілька характерних для всіх каналів та основних ви-

дань тенденції – це: зростаюча комерціалізація, яка не завжди „створює оптимістичного споживача”; висока культура не в змозі протистояти натиску низькопробних та вульгаризованих творів, потоку „жовтої преси”, в якій фігурують плітки, скандальні повідомлення із життя „зірок” спорту, музики, політичних лідерів, бізнесменів; нав'язування соціальних стандартів у вимірі „стиль життя”, „цінності”, „пріоритети”, серед яких найчастішими є споживацтво, романтизація кримінального середовища, індивідуалізація, яка розглядається як протипага суспільному, виправдання будь-яких способів досягнення власного успіху; винесення на сторінки преси негативної (вбивства, крадіжки, звалтування, катастрофи, жебрацтво тощо) інформації, що сумарно майже вдвічі перевищує позитивну і нейтральну; через рекламну продукцію формується бажання досягнути омріяного достатку, престижу, статусу, але тим самим применшується значення набутого в минулому досвіду, що спричиняє неповагу до традицій; реклама сприяє деперсоналізації поведінки і націлює на реалізацію первинних вітальних цінностей, експлуатуючи тонкі почуття – заздрощі, страх, нетерпимість, занепокоєність, спричиняє поширення розпусти.

Отже, у загальному інформаційному потоці виробляються спільні для багатьох людей, особливо молодих, пріоритети, що асоціюються із заданими через ЗМІ стереотипами та стандартами облаштування власного життя. В умовах соціальної нестабільності такі стандарти є недоступні для більшості населення, а тому викликають роздратування, зневіру, песимізм. Важко уявити, що в умовах сучасних суспільних реалій пріоритетами у висвітленні ЗМІ стали цінності здорового способу життя. Однак держава, яка хоче мати майбутнє, повинна працювати на оптимістичну ідею згуртування нації, поклавши в основу усі аспекти (фізичні, психічні, соціальні, духовні) організації життя. А тому в усій системі виховної роботи у ВНЗ має превалювати ідея збереження та зміцнення здоров'я молодих людей попри всі сформовані стереотипи сімейного життя, ті, що нав'язані через ЗМІ та референтне оточення. Таким чином особисте зацікавлення і розуміння соціальної значущості результатів власних зусиль є вагомими чинниками успішного соціального становлення студентської молоді, що досягається у процесі цілеспрямованої соціально-педагогічної діяльності.

Література і джерела

1. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. Посіб / С.С.Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
2. Копиленко О. Л. Влада інформації [Текст] / О.Л. Копиленко. – К.: Видавництво "Україна", 1991. – 108 с.
3. Крайг Г. Психологія розвитку / Г.Крайг. – СПб.: Питер, 2000. – 992 с.
4. Милграм М. Психологія впливу / М.Милграм. – СПб.: Питер, 2000. – 272 с.
5. Орбан-Лембрик Л. Масова культура і моделі поведінки / Л.Орбан-Лембрик // Соціальна психологія. – 2005. – № 2 (10). – С. 38-44.
6. Пайсл Є. Практикум по соціальної психології / Є.Пайсл, К.Маслач. – СПб.: Питер, 2000. – 411 с.
7. Роль засобів масової інформації та інших джерел у формуванні здорового способу життя молоді / [Яременко О., Балакірева О., Бутенко Н., Вакулєнко О. та ін.]. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 111 с.
8. Сорочинська В.Є. Засоби масової комунікації та їх вплив на формування здорового способу життя молоді / В.Є.Сорочинська // Збірник науково-практичної конференції „Психолого-педагогічні основи формування здорового способу життя та профілактики СНІДу серед студентської молоді” 22-23 травня, Одеса, 2003 р., с. 47-51.
9. Сухомлинська О.В. Проблеми теорії виховання дітей в Україні/ О.В.Сухомлинська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4 (17). – С. 109-125.

Актуальность материала, изложенного в статье, вызвана необходимостью рассмотрения особенностей влияния средств массовой коммуникации на социальное становление студенческой молодежи, в связи с этим проанализировать функции современных СМИ, их влияние на ценностные приоритеты молодежи, показать меру доверия студенческой молодежи к различным видам массовой коммуникации, отдельно выделить специфику влияния на формирование здоровой жизнедеятельности. Личное интерес и понимание социальной значимости результатов собственных усилий являются весомыми факторами успешного социального становления студенческой молодежи, которая достигается в процессе целенаправленной социально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: студенческая молодежь, социальное становление, средства массовой коммуникации, здоровая жизнедеятельность.

The article highlights the peculiarities of the media's impact on the process of social development of students. The functions of modern media have been analyzed and their influence on the value priorities of young people, the students' trust to different types of mass communication is depicted. Communicative impact on the formation of a healthy life is separately singled out. The article deals with the birth and the developmental peculiarities of various kinds of immersion programmes, along with contemporary trends of immersion programmes.

Key words: students, social development, means of mass communication, healthy way of life.

УДК 371.3 (73)

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В США І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

*Стойка Олеся Ярославівна,
м.Ужгород*

В статті розглядаються питання розвитку вищої освіти США і професійної підготовки фахівців впродовж кінця ХХ – початку ХХІ століття. Наголошується на пріоритетності питань освіти у політиці США.

Ключові слова: США, вища освіта, освітня політика.

Прагнення України долучитися до європейської і світової спільноти зумовлюють необхідність вивчення і впровадження прогресивних ідей зарубіжного досвіду у вітчизняну практику підготовки фахівців. Серед зарубіжних країн, здобутки яких в галузі освіти є досить вагомими, безперечно, заслуговують уваги США. Згідно з результатами досліджень, які визначили 45 найкращих університетів у світі, 30 з них знаходяться у США [1; 2; 3].

Різні аспекти системи американської вищої освіти досліджували вчені: О.Гаганова, І.Булах, І.Зварич, Е.Каверіна, Т.Олендр, О.Петришин, О.Романовський, та інші.

Метою даної статті є стислий аналіз психолого–педагогічних і соціальних засад розвитку вищої освіти США в кінці ХХ на початку ХХІ століття і виокремлення позитивних ідей зарубіжного досвіду підготовки фахівців, вартих впровадження у вітчизняний освітній простір.

Аналіз наукової літератури свідчить, що освітні проблеми впродовж останніх десятиріч були серед державних пріоритетів США [4; 5; 6]. Вважається, що з президентства Дж. Буша-старшого (1989 - 1993 рр.) почався новітній етап американської державної політики в галузі освіти. Проаналізувавши помилки політики адміністрації Р. Рейгана, Дж. Буш у своїй передвибірній реформі зробив акцент на сфері освіти як одній з найбільш пріоритетних. На початку президентського терміну він оголосив, що стане «президентом, який присвятить свою діяльність освіті», і у своєму першому посланні Конгресу США президент переконував законодавців, що з усіх програм, представлених їм у посланні, найбільш важливою стане програма подальшого поліпшення освіти.

В 1991 році була оголошена й прийнята нова освітня ініціатива «Америка 2000: стратегія освіти», розроблена разом з губернаторами всіх 50 штатів. Програма визначала стратегічні

цілі освіти до 2000 року, шляхи й засоби їх досягнення, включаючи фінансування. Ключовими пунктами освітньої ініціативи були жорсткість стандартів середньої освіти з п'ятьох основних предметів: англійська мова, математика, природознавство, історія й географія; удосконалення системи тестування, результати якої повинні використовуватися при вступі у вищі навчальні заклади, а також роботодавцями при прийомі на роботу; можливість одержання вищої освіти й просування по її щаблях на основі середньої освіти; загальна фінансова підтримка учнів, які успішно навчаються, особливо з природничих напрямків. математики; стимулювання бізнесу в проведенні наукових досліджень і розвиток нетрадиційних підходів в освіті та інше.

Економічний спад, що почався в 1991 році, змусив президента частково відмовитися від передвибірних обіцянок. Адміністрація Дж. Буша перейшла до скорочення асигнувань на соціальні потреби, у результаті чого став спостерігатися значний ріст оплати вищої освіти в державних навчальних закладах, який був до того періоду відносно невеликий. Правда, слід зазначити, що в 1992 році були збільшені розміри допомоги студентам з родин з низькими доходами, про що було внесено відповідні виправлення в Закон про вищу освіту від 1965 р.

На президентських виборах, що відбулися в 1992 році, господарем Білого дому став представник демократичної партії Б. Клінтон (1993 - 2001 рр.). У цілому в період президентства Б. Клінтона в країні відзначався значний економічний підйом. За цей період витрати на соціальну сферу перевищили військові втрати. Серед основних пріоритетів державної політики Б. Клінтон проголосив інвестиції в людський капітал. Федеральний бюджет при Б. Клінтону передбачав більше однієї третини всіх витрат на науку, у тому числі понад половину - на фундаментальні дослідження.

Якщо президент Дж. Буш-Старший прагнув проголосити себе «президентом, який присвятить свою діяльність освіті», то Б. Клінтон став ним у дійсності. Ініціатива, запропонована в 1991 році адміністрацією Дж. Буша-старшого для перебудови системи освіти, була визначена як недостатня, і наприкінці минулого століття був оприлюднений заклик Б.Клінтона до дії – вдоскона-